

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

III. De Antiperistati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

intensionem significo) & obfistens tantum lucidum, ut quinque permanfit, unde potest aer ratione graduum, quibus superat obfistens; iterum agere in illud, illiusque lucem intendere, & id de facto præstat, quia virtutem habet ad talem intensionem producendam, & est agens necessarium quod semper agit totum id quod potest.

S. III.

Argumentorum solutio.

19 **C**ontra reflexionis modum supra assignatum ad hominem specie quidem non inefficax ita se offert impugnatio. Dixi simile non agere in passum aliunde simile, quia non potest conferuare gradus, quos reperit in subiecto, & alium producere, neque procedere ad nouam productionem non adhibita conferuatione graduum, quos productos inuenit: ex qua doctrina sic potest impugnari ea, quam modo tradidi de reflexione: lux in obfistente recepta non potest conferuare lucem directam receptam in aere: ergo neque illam intendere. Antecedens certissimum est, quia sol media luce producta in aere producit, & conferuat receptum in obfistente: ergo lux recepta in obfistente in primo instanti productionis, & in secundo conferuationis, est posterior luce directam in aere recepta: ergo non potest illam conferuare: ergo neque aliam in eodem subiecto producere iuxta doctrinam traditam, quia dixi simile non intendere simile, quia non potest nouam qualitatem producere, quin antiquam conferuet. Eodem modo fit argumentum contra conclusionem, quia dixi lucem reflexam aeris, intendere lucem directam obfistentis, & aliam producere, quia obfistens, per reflexionem intenditur. Quia in mea sententia lux reflexa aeris producit à luce directam luminosam; ergo non potest illam conferuare: ergo neque aliam in eodem subiecto producere, si verum est principium traditum, videlicet agens non agere prius de noua qualitate producenda, quam de antiqua conferuanda.

20 **P**remitto euasione quandam, quia possem respondere principium adæquatum lucis reflexæ in aere receptæ esse obfistens, & præcipuum luminosum, quod lucem directam in eodem aere receptam conferuat; ac proinde etiam illam non conferuet aliud inadæquatum principium, videlicet lux recepta in obfistente posset illam intendere, quia per modum vnius concurret cum præcipuo luminoso illam conferuante, & eadem ratione dicerem lucem reflexam in aere receptam non posse conferuare directam obfistentis: posse tamen illam intendere, quia per modum vnius concurret cum principio illam conferuante, videlicet præcipuo luminoso, & sic verum teneret, nunquam causam adæquatam intendere qualitatem, quam non conferuat, saltem ratione causæ inadæquate incluse in causa adæquata, non tamen cuiusque acquiescit euasione, ubi clara, & aperta mihi superest solutio.

21 **R**espondeo omnem causam in actu primo potentem influere in tot gradus qualitatis: verbi gratia, in sex gradus leuis, determinari ad conferuationem illorum, quos inuenit productos ex his in quos potest influere, quod si nolum inueniat productum, determinatur à Deo ad omnes denuo producendos, si verò aliquos illorum inueniat productos, non tamen omnes in quos potest influere, æquè primo determinatur ad conferuandos, quos productos inuenit, & novos alios producendos. Rem explicet exemplum. Applicatur luminosum, potes influere in sex gradus lucis passo lucido ut sex, tota illius virtus determinatur ad conferuationem, quia omnes gradus quos potest recipere, productos inuenit: applicatur subiecto nullum gradum lucis habenti, tota illius virtus determinatur ad nouam productionem; applicatur subiecto lucido ut tria, determinatur æquè primo ad tres conferuandos, & tres alios producendos, quod si ex aliquo capite non poterit conferuare tres illos, quos productos inuenit, non ideo arceatur à tribus aliis producendis, quia agens æquè primo respicit singulos gradus contentos in senario numero, quem potest actione pertingere, unde etiam aliquos ratione impedimenti non valeat proprio influxu attingere, illum præstat ad gradus alios producendos, quia virtus illa, quæ si tres illos productos conferuaret, tres alios produceret, valet tres alios producere, etiam si illos non conferuet, non enim magis infumenda est virtus causæ in conferuatione, quam intendit, & non consequitur, quam infumeretur si talem conferuationem de facto obtineret.

Ex hac doctrina, iam omnibus perspicua erit solutio præcedentis argumenti: obfistens lucidum ut quatuor simul cum præcipuo luminoso virtutem habet ad sex gradus producendos in aere applicato, quem inuenit lucidum, ut quatuor, & determinatur ad quatuor conferuandos & duos alios producendos: cum verò non possit quatuor præ-existentes conferuare, quia dependet ab illis, duos alios producit, & illius virtus frustratur, secundum instaurum quatuor graduum, ad quorum conferuationem quasi in actu primo determinatur, quamque in actu secundo præstare nequit, & exercetur in productione aliorum duorum, respectu cuius nullum est impedimentum. Eodem modo aer lucidus ut sex, ex se virtutem habet ad quinque gradus in obfistens iaculandos, cum verò secundum illos, quos per reflexionem acquisiuit, non possit quatuor à quibus tunc producti conferuare, illos conferuat secundum illos, quos directè acquisiuit, & secundum directos, & reflexos concurret ad productionem quinti.

Obiicies secundo. Si obfistens simul cum luminoso intendit aerem, & aer iterum intendit obfistens, poterit rursus obfistens iterum reflectere in aerem, quod est absurdum. Respondeo nullum deduci absurdum ex hac secunda, vel tertia reflexione obfistentis in aerem, non enim infertur in infinitum procedurum, nam ut probauimus præcedenti non sequitur intensionem fore infinitè augendam ex eo quod simile agat in simile, & mutuo duo agentia inter se intenduntur. Nihilominus nego consequentiam, ratio est perspicua: obfistens postquam lucem reflexam recipit ab aere est minus lucidum aere: ergo non potest ratione sui in illum agere: neque ratione præcipui luminosi, quod determinat, ut simul cum illo, per modum vnius principij producat in aere maiorem intensionem, quam habet obfistens; quia iam in prima reflexione densitas hanc præstitit determinationem, ut obfistens cum illa ad maiorem intensionem concurrat quam in se habeant partes intensæ. Unde nihil est, quod possit hanc secundam reflexionem exigere, lux enim quæ accrescit obfistenti per reflexionem factam ab aere in obfistens, est valde exigua ad nouam aliam determinationem præcipuo luminoso præstandam, ut cum illa concurrat ad productionem intensioris lucis. Hæc dixi ne concederem ter quarere reflexionem repeti, quod si prædicta solutio non omnino placeat: consequentiam admitte, consequens enim nihil absurdum fecit afferret.

Nota in quacunque reflexione siue semel fiat, siue semel, & iterum repetatur, semper aerem in quo fit reflexio manere intensiorem obfistente. Ratio est manifesta. In prima productione lucis directæ aer intensiorem lucem habebat obfistente: postea cum obfistens cum præcipuo luminoso reflectit in aerem intenditur iterum aer, & crescit excessus aeris respectu obfistentis, qui nunquam potest ab obfistente compenari, quia lux reflexa postea in illo recipienda prouenit ab aere, qui quantumvis præcipuo luminoso adiuvetur nunquam effectum intensiorem, neque æqualem in passo non penetrato producit, quia in aere non est specialis densitas, quæ luminosum exciter ad producendum cum illo per modum vnius principij maiorem intensionem, in obfistente remotiori, quam in ipso aere propinquiori eidem luminoso, seu præcipuo agenti.

Ultimò aduerte secundum hanc doctrinam rectè rationem reddi, cur lux producta à sole per crystallum, non solum sit intensior in partibus aeris crystalli anterioribus, sed etiam in partibus aeris post crystallum existentibus, quam in aliis partibus, præcipuo agenti propinquioribus, & à crystallo obfistente, remotioribus: eadem enim ratione propter quam crystallus cum præcipuo luminoso reflectit in partibus anterioribus aeris, similiter in partibus posterioribus à tergo crystalli existentibus maiorem lucem cum ipso agente luminoso, quam luminosum produxerat in aliis partibus aeris sibi propinquioribus, hæc tamen maior intensio, à tergo crystalli producta non dicitur reflexio, quādo non retrogreditur actio ad illud producendum, neque aliquid in subiecto distantiori supponitur ad illud productum, procedit tamen ex eodem principio ex quo reflexio nascitur.

PUNCTUM III.

De Aniperiali.

Aniperialis dicitur actio, quæ vnum contrarium ad præsentiam alterius magis augetur; verbi gratia, actio.

actio, qua subiectum calidum agente frigido obfessum, magis calefit, vel frigidum calido circumdatum magis frigefit. Dari hanc actionem manifesta demonstrat experientia qua putealem aquam calidiorē in hyeme sentimus cum terrā valde frigidā continetur, & frigidiorē in æstate cum terrā nimis calidā circumscribitur.

2 Affirmant nonnulli apud P. Soar. in Metaphysic. disp. 18. sect. 9. numero 13. tunc ipsam qualitatem intendi actione reflexa, qua res calida à suo contrario obfessa quasdam species in illud mittit, quæ sunt veluti instrumenta ad agendum in illud, cum verò contrarium, his speciebus resistat, illæ in suum principium effectuum iterum redeunt, illiusque calorem intendunt, ita Marf. Venet. & Alber. apud Soar. supra. Rectè dicit Pater Soar. hos Authores incredibilia docere, & difficultatem non soluere. Oppor- teret autem, ipsos nihil docuisse, quod fidem superaret, cum illa quæ docent in hac re non ratione stabiliant, & tantum propter ipsorum fidem amplectenda essent. In primis superat fidem hæc agentia Physica agere per speciem emissionem, ad quid enim calidum species producit in frigido, cum facilius possit calorem producere? experientia enim notum est ad præsentiam caloris calorem produci, & non species, qua ergo probabilitatis specie, species istæ finguntur? Secundo contra omnem bonam philosophiam dicitur species has non admittas à contrario in proprium subiectum redire, accidentia enim non migrant de subiecto in subiectum, & ita non nisi per fictionem apprehendi possunt euntia, & redeuntia. Tertiò quando agentia contraria immediata sunt, species istæ, quibus calidum intenditur, non producantur à calido in frigido, quia ut hæc opinio architectatur frigidum illas non admittit: non producantur extra subiectum, quia agens naturale nihil producit, nisi ex præsupposito subiecto: Ergo calidum illas primo producit in se ipso per actionem immanentem: ergo non redeunt per reflexionem in suum principium. Deinde speciebus admissis difficultas non soluitur, quia species istæ, ut illius patroni asserunt, sunt instrumenta agentis præcipui: ergo non possunt producere effectum ultra illam intensiōnem, quam agens præcipuum potest producere, neque intendere passum, quod idem agens non potest producere, sed agens præcipuum non potest se ipsum intendere, ergo neque species ab illo productæ idem intendere possunt, non enim fortior est virtus specierum, quas produxit agens, virtute eiusdem agentis. Vltimò agens calidum, non potest, neque per se ipsum, neque mediis speciebus intendere aliud subiectum sibi simile, ut probatum est: ergo neque poterit se ipsum intendere.

3 Alij apud eundem Soar. num. 15. docent contrarium à fortiori circumdatum propriæ conseruationis appetitu suā actionem intra se colligere, atque in se ipsum illam conuertere, qua à se ipso intenditur. Hic dicendi modus sustineri nequit, tum quia concedit idem agere in se ipsum, tum quia contrarij præsentia conditio esse non potest ad talem actionem, hæc enim non inuat ad productionem, neque ad receptionem contrariæ qualitatis in subiecto proprio, potius enim contrarium resistit productioni qualitatis oppositæ illi, quam illud producere intendit. Secundo, Qualitas illa, quam agens contrario obfessum producit in se ipso, vel illi naturalis est, vel non, si naturalis est, illam producit deficiente contrario: si naturalis non est, virtutem non habebit ad illam producendam: quia nullo subiectum virtutem habet ad producendam in se ipso peregrinam qualitatem, illi non debitam, neque naturalem. Neque potest dici naturalem esse præsentem contrario, secus illo absente: quia præsentia vnius contrarij nimis est alteri extrinseca, ac proinde ratione illius non potest diuersas petere qualitates. Deinde dici nequit aquam in hyeme ad præsentiam frigoris calorem producere appetitu propriæ conseruationis, quia aqua non est productiua caloris, neque calor est conseruatiuus, seu productiuus aquæ. Rursus si subiectum calidum frigido obfessum, ideo agit in se ipsum, quia in frigidum agere nequit, quotiescunque in aliud non posset agere, in se ipsum actionem conuerteret. Hinc duo dari necessum esset: primum omne calidum semper in se ipsum acturum, quotiescunque non valet resistitiam frigidi superare, est non adæquatè illam superare, sed secundum aliquos gradus, aliorum actionem quos non posset in contrario producere in se ipsum esse

reflexurum, quod manifesta experientia falsum esse ostendit. Secundum: Omne agens acturum in se ipsum quotiescunque passum extraneum, in quod ageret, non haberet, quod ab omni veritate alienum est, aqua enim virtutem non habet conuertendi in se totum illud quod produceret in subiecta extranea, si illi essent applicata.

4 Huius experientia disertè rationem reddit Pater Soar. num. 18. vbi asserit duobus modis intendi qualitatem ad præsentiam contrarij, vel ab extrinseco agenti, quod occasione contrarij ibi includitur, & detinetur, vel quia præsentia alterius contrarij recedit extrinsecum, quod propriam qualitatem expugnabat, quo deficiente substantia per propriam virtutem, qualitatem, seu passionem propriam intendit. Vtrumque sic contingit: producit sol tempore æstatis in subterraneis exhalationes quasdam igneas, quæ tempore hyemis cum terræ pori sint valde clausi foras erumpere nequeunt, & ibi detentæ aquam calefaciunt. En quomodo ab extrinseco agente, quod occasione contrarij ibi detinetur aqua natura sua frigida calefiat. Tempore veris, seu æstatis calore solis pori terræ aperiuntur, & ita exhalationes ab eodem sole productæ valent foras proflire, & aquam expeditam relinquunt ut naturam frigiditatem illasam tueatur, vel ut se in eandem iam amissam restituat: idem dicitur de specubus, & subterraneis in quibus terra tempore hyemis his exhalationibus agitata propriam amittit frigiditatem, in quam se restituit, ut primum tempore veris apertis terræ poris exhalationes recedunt. Has exhalationes produci certissimum est, sæpe enim disrpta terra in iardentissimas flammæ euomunt, quod nuper anno 1632. in Vesuuio Sommæ monte non sine aliquorum populorum strage, & nonnullorum incolumi- tum misero incendio, grauissimoque omnium periculo, visum fuit. Materia harum exhalationum sunt aqua, & terra; causa verò, solares influxus, quibus forsitan coniunguntur alia corpora virtualiter calida, quæ in imis terræ visceribus includuntur.

PUNCTUM IV.

An extensio qualitatis fiat per partes aliquotas, vel proportionales quantitatis secundum eandem intensiōnem & an hæc proportionaliter, vel semper aliquotè decreseat.

1 **M**ulta veniunt sub eodem capite disputanda, à plerisque omiſſa vel sine distinctione exagitata, quapropter placet ex professo explicare, quæ sub præfixo titulo definienda occurrunt.

§. I.

Explicantur disputanda, nonnullaque præmittuntur.

2 **I**nquiri solet an agens agat vniformiter disformiter per partes aliquotas, vel proportionales. Agens intensiorem producere effectum in parte passi propinqua, quam in distant. minoremque intensiōnem producere, quo passum magis distat ab illo, certissimum est in Philosophia, quod suadet ratio à priori desumpta ex maiori approximatione, quæ conditio est ad operandum, & à posteriori, quia, si æquè produceret in parte distant ac in propinqua sicut pars propinqua per qualitatem receptam est productiua qualitatis in parte sibi immediata, similiter pars distans posset in alia parte immediata similem qualitatem producere, & hæc in alia, & sic in infinitum extenderetur sphaera cuiusvis agentis, possetque exigua lucernā totus illuminari mundus. Tandem hoc cuique rustico, & rationis experti notum est experientiā qua maiorem calorem sentimus, quo magis igni approximamur.

3 Difficultas est an agens in certa parte diuisibili subiecti producat tantam qualitatem æquè intensam in omnibus aliis partibus, in quas potest diuidi. deinde aliam remissionem in alia parte diuisibili. & aliquota subiecti secundum eosdem gradus in omnibus proportionalibus, quas claudit aliquota, ita ut intensio qualitatis productæ tantum decreseat per partes aliquotas subiecti, an verò ita per proportionales decreseat qualitas, ita ut nulla possit

P p 4 aliquota